

Polismyndighetens handbok för att förebygga brott

Polisen

Beteckning **PMNS 2026:20**

Saknr 190

Datum 2026-06-09

Informationsklass Öppen

Beslutsdatum	2026-06-09
Diarienummer	A794.598/2025
Avser område/ämne	Förebyggande arbete
Riktat sig till	Polismyndigheten
Beslutsfattare	Johan Olsson, chef nationella operativa avdelningen
Ansvarig organisatorisk enhet	Nationella operativa avdelningen
Gäller från och med	2026-06-09
Giltighetstid	Tills vidare
Ersätter dokument som upphävs	Polismyndighetens strategi för det förebyggande arbetet (PM 2022:12)

Innehåll

1	Förebygga brott	5
	Inledning.....	5
	Bakgrund	6
	Syfte och mål.....	6
	Disposition och tillämpning.....	6
2	Framgångsfaktorer för förebyggande arbete	8
	Integrera förebyggande arbete i ledningsarbetet	8
	Dela och efterfråga information	8
	Analysera brottsutveckling, risker och orsaker i olika tidsskalor.....	9
	Stärk kompetens och kunskap om effektiva metoder	9
	Följ upp effekter och justera om de uteblir.....	9
	Samverka och samarbeta både internt och externt	10
3	Arbeta proaktivt	12
	Hur kan du arbeta proaktivt?	12
4	Arbeta kunskapsbaserat	13
5	Arbeta informations- och analysdrivet.....	15
6	Reducera sårbarheter.....	17
7	Arbeta problemorienterat.....	20
	SARA-modellen	20
	Kartläggning.....	21
	Orsaksanalys.....	22
	Åtgärder	23
	Uppföljning och utvärdering	23
	Leda utifrån problemets karaktär.....	25
8	Arbeta utifrån brottstriangeln	26
9	Arbeta med situationell och social brottsprevention.....	27
	Situationell brottsprevention.....	27
	Social brottsprevention	28
	Ge stöd och skydd	29
	Förebyggande åtgärder utifrån preventionsnivåer	29
10	Samverka och skapa delaktighet.....	31
	Lokal nivå.....	31
	Regional nivå.....	32
	Nationell nivå	32
	Internationell nivå.....	32
11	Kommunicera	34
	Kommunikation som förebyggande åtgärd	34
	Kommunikation om det förebyggande arbetet	34
12	Arbeta trygghetsskapande	36
	Trygghet är en känsla	36

	Fyra fokusområden.....	37
	Bilden av polisen.....	37
	Bilden av brottsligheten.....	38
	Upplevelser i vardagsmiljön.....	38
	Polisens tillgänglighet	39
13	Arbeta förtroendeskapande.....	40
	Utgångspunkter i det förtroendeskapande arbetet	40
14	Bilagor	42
	Checklista SARA – Kartläggning (Scanning).....	42
	Checklista SARA - Orsaksanalys (Analysis)	43
	Checklista SARA – Åtgärder (Response)	45
	Checklista SARA - Uppföljning och utvärdering (Assessment).....	47

1 Förebygga brott

Inledning

Att arbeta brottsförebyggande, trygghets- och förtroendeskapande är centralt i polisens uppdrag för att minska brottsligheten och öka tryggheten.

När förebyggande arbete används i denna handbok så avses brottsförebyggande, trygghets- och förtroendeskapande arbete.

Det förebyggande arbetet är en del av det informationsdrivna brottsbekämpande systemet där vi tillsammans arbetar proaktivt med problemet i centrum. Vi bekämpar brott proaktivt genom att tidigt identifiera risker och möjligheter till brott samt påverka bakomliggande orsaker till brottsproblem. Genom att reducera sårbarheter kan individers, organisationers och samhällets motståndskraft mot brottslighet öka.

Brottslighet medför betydande kostnader för samhället. Både ekonomiska genom bland annat rättsväsendets arbete, sjukvård och sociala insatser och i form av lidande genom försämrad livskvalitet för brottsutsatta och deras närstående. Det skapar även otrygghet och minskad tillit. Ett effektivt förebyggande arbete kan därför minska både mänskligt lidande och samhällskostnader.

I det brottsförebyggande arbetet behöver vi verka ”glokalt”, det innebär att tänka globalt men agera och anpassa arbetet lokalt. Det som händer lokalt ofta är sammanflätat med det som sker regionalt, nationellt och internationellt. En händelse någonstans i världen kan snabbt påverka ordnings- och säkerhetsläget på lokal nivå i Sverige. I samverkan med kommuner, andra myndigheter, näringsliv och civilsamhälle kan vi arbeta brottsförebyggande och trygghetsskapande på alla nivåer genom tidiga och samordnade insatser, både på den fysiska och digitala arenan, riktade mot individer, platser och situationer.

Denna handbok beskriver grunderna för att förebygga brott och ordningsstörningar samt skapa trygghet och förtroende. Att minska risken för ordningsstörningar innan de uppstår eller eskalerar är en viktig del i det förebyggande uppdraget för att skapa ett tryggt och säkert samhälle. Det förebyggande arbetet bör ske i olika tidsskalor, mot olika målgrupper samt på såväl strategisk som operativ och taktisk nivå.

Handboken syftar till att ge vägledning i hur polisen kan arbeta förebyggande på ett rättssäkert, effektivt och etiskt sätt. Handboken tar avstamp i gällande lagstiftning, beprövad erfarenhet och aktuell forskning.

Polisens förebyggande arbete är reglerat genom lag, förordning och intern myndighetsstyrning. Polislagen (1984:387) anger att polisen ska förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet och andra störningar av den allmänna ordningen eller säkerheten. Ledning av det förebyggande arbetet, som en del av polisens brottsbekämpande verksamhet, är avgörande för att

polisen ska lyckas med uppdraget att minska brottsligheten och öka tryggheten.

Bakgrund

Polismyndighetens strategi för det brottsförebyggande arbetet upphörde att gälla 2 mars 2026¹ med anledning av rikspolischefens beslut om minskad grad av styrning inom Polismyndigheten.

Tillsynsenheten genomförde 2025 en granskning av det lokala problemorienterade polisarbetet. Nationella operativa avdelningen fick i uppdrag att säkerställa att nationella stödjande dokument finns i syfte att stärka den brottsförebyggande verksamheten.²

Syfte och mål

Handboken syftar till att vara ett stöd i planering, genomförande och uppföljning av polisens brottsförebyggande arbete.

Målet är att handboken ska bidra till att utveckla polisens förmåga att arbeta brottsförebyggande, trygghets- och förtroendeskapande.

Disposition och tillämpning

Handboken är tillämpbar i polisens förebyggande uppdrag. Genomförande och samarbete bör ske utifrån en helhet där proaktiv och reaktiv brottsbekämpning är två integrerade delar av polisens uppdrag.

Handboken kommer att publiceras på Intrapolis med länkar till bland annat relevant styrning, fördjupning av innehållet i handboken, begreppslista³ och utbildning. Några av dessa länkar, för de som vill veta mer, finns i fotnot i denna handbok.

Kapitel 2 beskriver framgångsfaktorer för att stärka det förebyggande arbetet som en del av polisens brottsbekämpande verksamhet. Kapitlet riktas främst till chefer.

Det förebyggande arbetet bedrivs främst i linjeverksamheten med samma krav på styrning, ansvar och uppföljning som övriga delar i polisens brottsbekämpande verksamhet.⁴

Kapitel 3–13 beskriver elva grundläggande förhållnings- och arbetssätt i det brottsförebyggande, trygghets- och förtroendeskapande arbetet. De kan utgöra ett stöd även i det mer kortsiktiga arbetet med att förhindra brott som är på väg att ske. De grundläggande arbetssätten kan kompletteras med andra, både befintliga och nya arbetssätt beroende på problem, brottstyp och

¹ Beslutsnummer Noa 66/2026.

² RPCK beslutet A643.356/2025.

³ Se Intrapolis [Definitioner och begrepp](#)

⁴ Vill du veta mer: Se Intrapolis [Ledning av brottsbekämpning, LiO](#)

tidsperspektiv. Detta är särskilt aktuellt när det gäller till exempel organiserad brottslighet, brott i nära relation och i digital miljö.

Anpassningar av det förebyggande arbetet görs utifrån problemets karaktär, hur det utvecklas, hur verksamheten ser ut och vilka behoven är. I all utveckling av brottsbekämpning innebär det ett kunskapsbaserat, utforskande och innovativt arbetssätt där metoder prövas, lärdomar dras och arbetet justeras. Det är viktigt att anpassningar görs medvetet och genomtänkt samt att de dokumenteras.

2 Framgångsfaktorer för förebyggande arbete

Detta kapitel riktar sig främst till chefer och beskriver framgångsfaktorer för att stärka det förebyggande arbetet i polisens brottsbekämpande verksamhet.

När det förebyggande arbetet ges tydlig prioritet och rätt förutsättningar kan polisen gå från att främst reagera på brott till att i större utsträckning förebygga. Det bidrar till att minska brottsligheten, öka tryggheten i samhället samt stärka legitimitet och förtroende för polisens arbete.

För att arbetet ska bedrivas sammanhållet, långsiktigt, och systematiskt behöver ledning, styrning, struktur och kompetens inklusive yrkeskultur utvecklas parallellt.

Integrera förebyggande arbete i ledningsarbetet

Att integrera det förebyggande arbetet i ledningsarbetet innebär att driva det samordnat mellan olika verksamheter och nivåer med utgångspunkt från problemförståelsen för att skapa bättre möjligheter att påverka problemet.

Det innebär också att det förebyggande arbetet styrs mot nationella, regionala och lokala mål kopplade till förebyggande effekter som en del av brottsbekämpningen.

Du som chef tillser att det förebyggande perspektivet, både på kort och lång sikt, integreras i ledningsarbetet genom att

- det förebyggande arbetet tydligt framgår i mål, verksamhetsplaner, vid prioriteringar baserade på lägesbild och i uppdrag
- tydliggöra vilka indikatorer som ska användas för att bedöma effekt
- säkerställa att det finns tid och resurser att genomföra alla steg i uppdragen från planering till uppföljning och utvärdering
- efterfråga förebyggande åtgärder mot uppkomna problem och den effekt som förväntas
- integrera det förebyggande perspektivet i verksamhets- och uppdragsdialoger.

Dela och efterfråga information

Tillgång till relevant information är en förutsättning för en effektiv brottsbekämpning och för att utveckla det förebyggande arbetet.

Du som chef skapar förutsättningar för hantering och delning av information, såväl internt som med samverkanspartners, genom att

- tydliggöra ansvar för inhämtning och delning av information
- skapa strukturer, forum och arbetssätt för informationsdelning
- säkerställa att relevant information når rätt funktion i tid
- efterfråga information som belyser problembilder.

Analysera brottsutveckling, risker och orsaker i olika tidsskalor

Analys av brottsmönster, trender, risker och orsaker till brott är avgörande för problemförståelse och utifrån den sätta in rätt åtgärder både mot aktuella och framtida problem. Problemförståelse bör ligga till grund för planering, prioritering och uppföljning för en effektiv brottsbekämpning.

Analysen behöver ske i olika tidsperspektiv; på kort sikt för att förhindra eller påverka nära förestående och pågående händelser, på medellång sikt för att förebygga att återkommande brott uppstår och på lång sikt för att reducera sårbarheter som möjliggör brott.

Du som chef skapar förutsättningar för analysarbetet genom att

- säkerställa att det finns förmåga och tid för analys, samt att analysen används som underlag för beslut
- skapa strukturer och forum där analys är en naturlig del av arbetet med lägesbilder och enskilda problem
- säkerställa tillgång till analytisk kompetens.

Stärk kompetens och kunskap om effektiva metoder

Att stärka kompetens och kunskap om effektiva förebyggande metoder är en förutsättning för att arbetet ska få önskad effekt.

Du som chef skapar förutsättningar för lärande och utveckling i vardagen genom att

- prioritera kompetensutveckling inom analys och förebyggande arbete både för chefer och medarbetare
- uppmuntra till reflektion kring arbetssätt och resultat
- uppmuntra erfarenhetsutbyte mellan medarbetare och olika funktioner
- säkerställa att evidens och beprövad erfarenhet ligger till grund för beslut om åtgärder
- uppmuntra utveckling genom att utforska och pröva nya arbetssätt
- efterfråga och dela goda exempel
- säkerställa att arbetet dokumenteras, följs upp, analyseras och utvärderas.

Följ upp effekter och justera om de uteblir

För att få önskad effekt bör det förebyggande arbetet planeras långsiktigt, som en del av brottsbekämpningen, med en tydlig riktning och uthållighet istället för kortsiktiga projekt som avbryts innan effekter kan utvärderas.

Uppföljning av arbetet och dess effekter är av största vikt för att kunna nyttja resurserna på bästa sätt och justera arbetet om effekten uteblir. Det är viktigt

att det finns en förståelse för att effekter av förebyggande arbete ofta visar sig på längre sikt.

Du som chef skapar förutsättningar för uppföljning och utvärdering genom att

- tillse att det finns strukturer för uppföljning, både av enskilda aktiviteter och av effekter över tid
- efterfråga uppföljning av arbetet och dess effekter
- följa utvecklingen av risk- och sårbarhetsnivåer
- följa brottsmönster över tid
- följa upp trygghet och förtroende
- säkerställa att arbetet dokumenteras och diarieförs
- det finns en plan för vilka insatser och metoder som ska utvärderas.

Samverka och samarbeta både internt och externt

En fungerande samverkan med andra samhällsaktörer och samarbete internt är viktig för att fler ska bidra med olika kompetenser och effektiva åtgärder. Genom att agera tillsammans och samordna det förebyggande arbetet så kan vi uppnå en större operativ effekt med brottsbekämpningen.

Du som chef skapar förutsättningar för samverkan genom att

- tillse att det bedrivs systematiskt och uthålligt
- avsätta resurser och tydliggöra ansvar för samverkan
- skapa och upprätthålla strukturer för samarbete
- dela lägesbilder och formulera gemensamma mål
- tydliggöra ansvarsfördelning mellan olika samhällsaktörer.

FRAMGÅNGSFAKTORER FÖR FÖREBYGGANDE ARBETE

- Integrera det förebyggande arbetet i ledningen av verksamheten – samordna, sätt tydliga mål samt följ upp arbetet och dess effekter.
- Dela och efterfråga relevant information – säkerställ att det finns forum för informationsdelning och att kunskap når rätt funktioner och aktörer.
- Utgå från en gemensam problemförståelse baserad på analys av brottsutveckling risker och orsaker i olika tidsperspektiv.
- Säkerställ att rätt kompetens och arbetssätt finns – efterfråga kunskap, uppmuntra lärande samt använd evidens och beprövad erfarenhet.
- Följ upp effekter och justera arbetet över tid – bedöm både enskilda åtgärder och den samlade effekten på brottslighet, trygghet och förtroende.
- Arbeta strukturerat i samverkan, både internt och externt – arbeta mot gemensamma mål, tydliggör ansvar och samordna insatser.
- Skapa förutsättningar för kontinuitet och uthållighet – förebyggande arbete kräver tid för att ge långsiktiga effekter.

3 Arbeta proaktivt

Att arbeta proaktivt innebär att vi strävar efter att ligga steget före.

Det innebär att vi agerar innan problem uppstår, istället för att bara reagera när något redan har hänt. Det gör vi genom att arbeta framåtblickande och systematiskt.

Det proaktiva arbetet lägger grunden för en effektiv brottsbekämpning. Genom att skapa stödjande förutsättningar, tydliga strukturer och långsiktiga relationer med andra samhällsaktörer och med medborgarna så stärker vi möjligheterna att förebygga brott.

Hur kan du arbeta proaktivt?

Du arbetar proaktivt genom att

- agera tidigt för att förebygga brott
- uppmärksamma problem som är återkommande, så att problemet kan kartläggas och orsaker till brott identifieras
- uppmärksamma sårbarheter och möjligheter som kriminella kan utnyttja
- lyfta fram idéer för brottsförebyggande åtgärder.

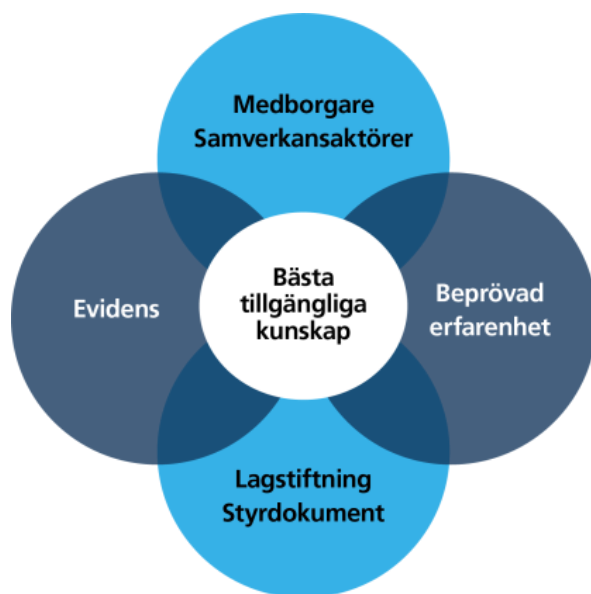
Bilden nedan innehåller frågor i syfte att öka förståelsen för hur vi kan agera före, under och efter brott. Syftet är att agera tidigt, identifiera risker samt förebygga att problem uppstår eller upprepas.

ARBETA PROAKTIVT		
Före	Under	Efter
Lägesbild: • Vilka brott riskerar att ske?	Lägesbild: • Vilka brott pågår?	Lägesbild: • Vilka brott har skett?
Orsak: • Varför finns denna risk?	Orsak: • Varför sker de just nu?	Orsak: • Varför skedde de?
Riskfaktorer: • Vad möjliggör brotten?	Riskfaktorer: • Vad möjliggör fortsatt brott?	Riskfaktorer: • Vad möjliggjorde brottet?
Åtgärder: • Hur kan brotten förebyggas?	Åtgärder: • Hur stoppas brotten / minskas skador?	Åtgärder: • Hur förhindras upprepning?
Ansvar: • Vem ansvarar för förebyggande insatser?	Ansvar: • Vem ansvarar för insatsen?	Ansvar: • Vem kan förebygga liknande / upprepade brott?
Konsekvens: • Vad händer om inget görs?	Konsekvens: • Vad händer om inget görs?	Konsekvens: • Vad händer om liknande inte förebyggs?

4 Arbeta kunskapsbaserat

Att arbeta kunskapsbaserat innebär att aktivt inhämta, skapa, tillgängliggöra och sprida kunskap.

Vi arbetar kunskapsbaserat genom att tillämpa kvalitetssäkrade metoder, sprida goda exempel och erfarenheter samt använda bästa tillgängliga kunskap när åtgärder planeras och genomförs. Det kunskapsbaserade arbetet utgår från en samlad bedömning där vetenskaplig kunskap, till exempel evidens, vägs samman med beprövad erfarenhet, lagstiftning och styrdokument samt medborgarnas och samverkansaktörernas kunskap om problem.

Figur 1. Huvudsakliga källor till kunskap för det förebyggande arbetet.

En central del i det kunskapsbaserade arbetet är att följa upp och utvärdera genomförda insatser för att bedöma effekten av arbetet, dra lärdomar för fortsatt utveckling och vid behov justera arbetssätt. Att dokumentera⁵ både åtgärder och effekter är avgörande för att kunna åstadkomma detta. Problemorienterat arbete⁶ utgör en grund för att arbeta kunskapsbaserat i det förebyggande arbetet.

När brottsligheten förändras krävs det dessutom att vi arbetar innovativt. Parallellt med att vi fortsätter göra det som redan fungerar, så utvecklar vi nya metoder, verktyg och samverkansformer.

⁵ Vill du veta mer, se Intrapolis: [Dokumentation](#)

⁶ Se kapitel 7 i denna handbok.

För att arbeta kunskapsbaserat i praktiken krävs ett systematiskt arbetssätt för att samla in, analysera och använda relevant information. Detta beskrivs i nästa kapitel.

ARBETA KUNSKAPSBASERAT

- Utgå från bästa tillgängliga kunskap genom att kombinera forskning med beprövad erfarenhet och lokal kunskap.
- Använd arbetssätt som visat effekt i liknande sammanhang.
- Anpassa efter förutsättningarna, vilka behoven är och hur väl metoden motsvarar dessa behov.
- Dokumentera för att följa upp och utvärdera om arbetet gett önskad effekt.
- Analysera vad som fungerade – och varför något inte gjorde det.
- Sprid erfarenheter och goda exempel.

5 Arbets informations- och analysdrivet

Informations- och analysdrivet arbete innebär att beslut om förebyggande insatser baseras på kunskap och systematiskt insamlad och analyserad information.

Figur 2. Informations- och analysdrivet arbete

Istället för att reagera på enskilda händelser bygger beslut om förebyggande insatser på informationsinsamling och analys av risker, möjligheter till brott och orsaker till återkommande problem.

Arbets sättet gör det möjligt att se samband, hur vi kan agera på tidiga signaler och samordna resurser för att effektivt förebygga brott. När vi arbetar med att förebygga problem och möjligheter till brott, förändras också de kriminellas arbetssätt. Det ställer krav på att vi hela tiden arbetar med problemförståelse och datadriven analys för att ligga steget före.

Informations- och analysdrivet arbete bygger på att polisen samlar in information från flera källor, till exempel polisanmälningar, brottsstatistik, underrättelseinformation, samverkan med andra aktörer, medborgardialog samt forskning och tidigare utvärderingar.

Målet för det informations- och analysdrivna arbetssättet är att

- identifiera sårbarheter och återkommande problem samt förstå risker och bakomliggande orsaker
- identifiera mönster och trender för att förutse framtida utveckling
- fatta mer välgrundade, strategiska och proaktiva beslut
- prioritera resurser där de gör mest nytta
- planera riktade förebyggande insatser innan brott sker
- rikta insatser mot brottskoncentrationer kopplat till specifika platser, situationer, grupper eller tider

- genomföra insatser som har större sannolikhet att minska brottsligheten
- analysera resultat och följa utvecklingen över tid för att ta beslut om förändrade eller nya arbetssätt.

Ett informations- och analysdrivet arbete är grunden för effektiv samverkan med andra samhällsaktörer och samarbete inom myndigheten. Det skapar förutsättningar för att uppnå största möjliga påverkan på brottsproblem och möjliggör agerande utifrån ett brottsbekämpande helhetsperspektiv.

ARBETA INFORMATIONS- OCH ANALYSDRIVET

- Kombinera flera informationskällor.
- Visualisera informationen i kartor, diagram och tidslinjer för att se samband.
- Kommunicera lägesbilden.
- Analysera data över tid för att identifiera mönster, trender och återkommande problem.
- Dela information mellan organisatoriska delar och nivåer.

6 Reducera sårbarheter

Strategisk sårbarhetsreduktion handlar om att systematiskt identifiera, analysera och minska de svagheter som kan utnyttjas av exempelvis organiserad brottslighet. Arbetet fokuserar på att stärka motståndskraft snarare än att bara hantera enskilda incidenter. Motståndskraften mot brott kan stärkas på individ-, organisations-, system- och samhällsnivå genom att identifiera risker, reducera sårbarheter och stärka skyddsfaktorer.

Arbetet bedrivs långsiktigt, systematiskt och kunskapsbaserat i samverkan med andra aktörer utifrån en gemensam strategisk riktning.

Figur 2. Reducera sårbarheter genom att identifiera risker och stärka skyddsfaktorer

Med att reducera sårbarheter avses förmågan att förutse, hantera, minska och återhämta sig från konsekvenser av en händelse, till exempel brott, i förhållande till något som är skyddsvärt.

Risker är kombinationen av sannolikheten att något händer och hur allvarliga konsekvenserna blir. Skyddsfaktorer är egenskaper, resurser, eller förhållanden som minskar risken för problem eller negativ utveckling.

Arbetsättet utgår från det som är skyddsvärt, sårbarheter och risker samt skyddsfaktorer som ökar motståndskraften mot brott samt minskar risken för problem eller negativ utveckling.

Arbetet kan genomföras i följande steg:

1. **Definiera** vad som är skyddsvärt och som kan vara sårbart, till exempel barn och unga i risk, ekonomiska flöden och informationssystem.
2. **Identifiera och beskriv** hur sårbarheter, svagheter eller brister, kan utnyttjas, till exempel bristande samverkan, svag kontroll och låg informationssäkerhet.

3. **Identifiera och analysera** hot och vilka aktörer som kan exploatera sårbarheterna och hur det kan ske, exempel på aktörer är organiserad brottslighet, cyberaktörer och extremistmiljöer.
4. **Identifiera, analysera och värdera** risker genom att beskriva sannolikheten att sårbarheten utnyttjas och hur allvarliga konsekvenserna kan bli i förhållande till det som är skyddsvärt.
5. **Prioritera** strategiska åtgärder, såväl kortsiktiga skyddsåtgärder som långsiktiga strukturförändringar, utifrån risknivå, påverkan, genomförbarhet, tid och kostnad kontra effekt.
6. **Genomför** sårbarhetsreducerande åtgärder, till exempel förbättrad samverkan, lagstiftningsförändringar, sociala preventiva insatser, kompetenshöjning, stärkt kontroll och tekniska skydd.
7. **Följ upp, utveckla och anpassa** kontinuerligt utifrån nya hot och sårbarheter genom till exempel indikatorer, omvärldsbevakning och ständigt lärande.

Strategisk sårbarhetsreduktion passar särskilt väl för komplexa problem där enskilda punktinsatser inte räcker för att skapa långsiktig effekt.

Att stärka motståndskraften mot brott på individnivå är viktigt för att minska utsatthet och risken för kriminalitet. I avsnittet om social brottsprevention⁷ beskrivs hur polisen tillsammans med andra aktörer arbetar för att minska riskfaktorer och stärka skyddsfaktorer hos individer eller grupper.

En jämförelse mellan arbetssätten reducera sårbarheter och problemorienterat arbete

	Reducera sårbarheter	Arbeta problemorienterat
När	Före en händelse	Efter en händelse
Fokus	Identifiera risker som gör att man kan nyttja sårbarheter	Identifiera orsaker till brott
Syfte	Förebygga genom att reducera sårbarheter	Förebygga återkommande problem

De båda arbetssätten kompletterar varandra i det brottsförebyggande arbetet på olika nivåer.

I nästa kapitel kan du läsa mer om problemorienterat polisarbete och orsaksanalys. Där beskrivs även brottets händelsekedja, som används för att beskriva hur ett brott genomförs steg för steg. Denna analys kan vara särskilt viktig vid organiserad brottslighet, exempelvis ekonomisk brottslighet och

⁷ Se avsnitt 9.2 i denna handbok.

bedrägerier, för att kartlägga nyttjandet av sårbarheter samt tillgången till möjliggörare, medhjälpare och medel.

REDUCERA SÅRBARHETER OCH STÄRKA SKYDDET MOT BROTT

- Definiera vad som är skyddsvärt.
- Agera tidigt i samverkan med andra samhällsaktörer.
- Identifiera sårbara strukturer, miljöer, situationer och grupper.
- Prioritera åtgärder utifrån risknivå.
- Följ upp effekter över tid.

7 Arbeta problemorienterat

Problemorienterat arbete⁸ används för att förebygga och reducera återkommande problem. Arbetssättet bidrar till långsiktiga förebyggande effekter på problem genom att fokusera på bakomliggande orsaker snarare än enskilda händelser eller symtom. Problemorienterat arbete är en evidensbaserad metod och utgör en grund för att utveckla ett kunskapsbaserat förebyggande arbete.

Vanligt förekommande problemtyper är:

- Upprepad utsatthet för brott: förhöjd risk för att redan utsatta personer eller platser utsätts igen.
- Hotspots: koncentrationer av incidenter till särskilda platser eller platstyper.
- Högaktiva aktörer: koncentration av brott kopplade till vissa individer.
- Utsatta brottsobjekt: särskilt attraktiva brottsobjekt som ofta utsätts för stöld.
- Särskilt utsatta brottsoffer (SUB): grupper och individer med förhöjd risk för specifika brott.
- Säsongsmonster: variationer i brottslighet kopplade till tid på dygnet, veckor eller årstider.

I det problemorienterade arbetet bör SARA-modellen användas som ett strukturerat arbetssätt för att kartlägga, analysera, åtgärda och följa upp problem. Modellen skapar struktur för ett systematiskt förebyggande arbete, och gör det möjligt att replikera och vidareutveckla arbetssätt som visat sig fungera.

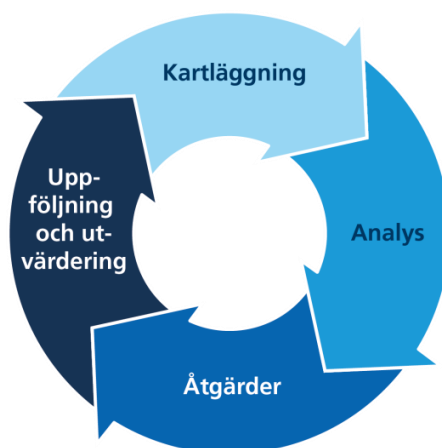
SARA-modellen

SARA-modellen⁹ består av följande fyra steg:

- **Kartlägga** problemet.
- **Analysera** problemets orsaker.
- Välja **åtgärder** baserat på problemets orsaker och ta fram en plan för genomförande.
- **Följa upp** och **utvärdera** åtgärder, arbetssätt och effekter såväl under som efter genomförandet.

⁸ Vill du veta mer, se Intrapolis: [Problemorienterat polisarbete/ SARA modellen](#)

⁹ SARA-modellen grundar sig på ett arbete av forskarna John Eck and William Spelman Problem solving: Problem-oriented policing (1987).

Figur 3. SARA-modellen.

Arbetsprocessen i SARA-modellen är cyklisk och prövande, vilket innebär att stegen inte alltid sker i en rak linje. Istället kan processen behöva upprepas och justeras när ny information tillkommer eller när situationen förändras.

Beroende på problemets karaktär sker problemorienterat arbete ofta i samverkan med andra aktörer. Detta eftersom olika aktörer kan ha olika kunskap och olika möjligheter att påverka problemet.

Det är viktigt att dokumentera¹⁰ samtliga steg i arbetet. Dokumentationen skapar förutsättningar för uppföljning, lärande och återföring av erfarenheter.

Kartläggning

Kartläggning är det första steget i SARA-modellen. En strukturerad kartläggning skapar förutsättningar för ett kunskapsbaserat arbete och minskar risken för att åtgärder inriktas mot fel problem eller enbart mot symtom.¹¹

Syftet med kartläggningen är att

- identifiera problem som är återkommande eller bestående genom att hitta mönster i brott och händelser som är relaterade till varandra och utgör en skada i samhället
- prioritera och välja ut vilket problem som ska hanteras först
- avgränsa, definiera och specificera problemet, det vill säga att beskriva exempelvis vad som inträffar, var och när det inträffar, hur ofta det inträffar samt vilka eller vad som berörs och hur de påverkas.

En tydlig kartläggning ger bättre förutsättningar för att genomföra orsaksanalysen i nästa steg.

¹⁰ Vill du veta mer, se Intrapolis: [Dokumentation](#)

¹¹ Till stöd för kartläggningen se bilaga 1 Checklista SARA – Kartläggning.

Resultaten från kartläggningen fungerar även som en baslinje, det vill säga en nulägesbild av problemet innan åtgärder genomförs. Baslinjen används senare i uppföljningen och utvärderingen för att kunna jämföra förändringar över tid med före och efter genomfört arbete.

Orsaksanalys

En väl genomförd orsaksanalys är viktigt för att åtgärderna som tas fram mot problemet ska få avsedd effekt. Det vill säga att förebygga brott och därigenom reducera problemet.

Återkommande eller bestående problem uppstår inte slumpmässigt, utan beror på bakomliggande orsaker som gör att problemet upprepas. Syftet med analysen är att identifiera och förklara dessa orsaker samt att identifiera vilka faktorer som går att påverka genom polisens eller andra samhällsaktörers arbete.

En vanlig utgångspunkt i analysen är brottstriangeln där analysen inriktas mot att hitta orsaker utifrån platser, gärningspersoner och offer eller objekt.¹² Analysen bör också innefatta orsakssamband utifrån tidsdimensionen, eftersom brott inte fördelas jämt över dygnet, veckan, månaden eller året.

En orsaksanalys kan användas både avseende problem i fysisk och digital miljö.

Det är viktigt att avgränsa analysen till de orsaker som polisen och andra samverkansaktörer kan påverka. Kunskapen om vilka orsaker som kan påverka ett visst problem kan vara mer eller mindre utforskad. Därför kan det vara viktigt att involvera personer, både inom polisen och hos andra aktörer, som har kunskap eller erfarenheter om problemet och kan bidra till orsaksanalysen.¹³

Crime Script - Brottets händelsekedja

Som ett komplement till analysen kan brottets händelsekedja analyseras (så kallad crime script analysis). Den används för att beskriva hur ett brott genomförs steg för steg. Metoden utgår från att gärningspersonen ofta agerar rationellt och att brottet föregås av en kedja av beslut och handlingar.

Metoden synliggör brottets olika faser:

1. Förberedelse –idé och planering av brottsupplägg. Kräver brottet rekognosering, inköp av brottsverktyg?

¹² Brottstriangeln beskrivs mer utförligt i kapitel 8.

¹³ Till stöd för orsaksanalysen se bilaga 1 Checklista SARA – Orsaksanalys.

2. Tillträde – hur gärningspersonen tar sig till eller in på brottsplatsen. Krävs medhjälpare, möjliggörare¹⁴, särskilda verktyg, medel, eller särskild kunskap?
3. Genomförande – själva brottshandlingen. Modus? Utnyttjas sårbarheter?
4. Efter brottet – Hur lämnar gärningspersonen platsen? Hur avyttras stöldgods? Vinning från brottet (ekonomi, status, makt)?

Genom att dela upp analysen i fyra olika faser blir det tydligare var i kedjan åtgärder kan sättas in för att pröva om de kan ha förebyggande effekt på problemet.

Analysresultaten kan även bidra med kunskap i det brottsutredande arbetet exempelvis för att kommunicera förebyggande råd till brottsoffer, utsatta verksamheter och andra aktörer i samhället.

Åtgärder

Valet av åtgärder ska baseras på orsaksanalysen och inriktas mot de faktorer som orsakar eller möjliggör problemet. Ofta krävs en kombination av olika typer av åtgärder, proaktiva och reaktiva, som sker parallellt för att uppnå önskad effekt.

Åtgärdssteget kan delas upp i tre delar:

1. Formulera mål (vad som ska påverkas, plats eller situation, hur länge).
2. Välj åtgärder baserat på orsaksanalysen.
3. Ta fram en plan för genomförande.

I genomförandeplanen är det viktigt att ange vem som leder insatsen, vilka samverkansaktörer som deltar i arbetet och vem som ansvarar för vilka åtgärder. I planen bör det framgå hur arbetet ska dokumenteras och följas upp. Dokumentation skapar förutsättningar för uppföljning och utvärdering, se nästa steg. Uppföljning av åtgärder bör ske löpande under genomförandet så att åtgärder kan justeras vid behov.¹⁵

Uppföljning och utvärdering

Det problemorienterade arbetet syftar till att minska det problem som åtgärderna riktas mot. Uppföljning och utvärdering är avgörande för att kunna bedöma om åtgärderna har genomförts som planerat och haft avsedd effekt. Resultaten ger underlag för att justera åtgärder, vilket bidrar till att utveckla kunskap.

¹⁴ Med möjliggörare avses aktörer som underlättar för kriminella nätverk att ägna sig åt en viss brottslig verksamhet.

¹⁵ Till stöd för åtgärder se bilaga 3 Checklista SARA – Åtgärder.

Uppföljning och utvärdering har olika syfte. Uppföljningen handlar om att löpande följa arbetet och kontrollera att åtgärder genomförs som planerat samt hur problemet utvecklas över tid. Exempel på uppföljning är:

- Produktionsuppföljning: Vilka åtgärder har genomförts och hur ofta?
- Processuppföljning: Har arbetet utförts enligt vald metod eller strategi?
- Effektoppföljning: Har målen uppnåtts? Är resultaten acceptabla?

Resultaten av en uppföljning kan tolkas på olika sätt:

- Om problemet är oförändrat kan åtgärderna behöva justeras, exempelvis avseende omfattning, genomförande eller varaktighet.
- Om problemet har ökat kan det tyda på brister i kartläggning, problemdefinition, orsaksanalys eller val av åtgärder.

Utvärderingen ger en mer fördjupad analys av bland annat arbetsprocessen samt vilka effekter åtgärderna haft och varför. En utvärdering genomförs ofta i efterhand och kan genomföras med stöd av externa aktörer för att säkerställa kvalitet och oberoende.

För att stärka ett kunskapsbaserat arbete är det viktigt att resultaten från uppföljningen och utvärderingen delas både inom polisen och till samverkansaktörer. Även resultat som visar att åtgärder inte haft önskad effekt är viktiga att förmedla, eftersom de bidrar till lärande och utveckling. Resultaten bör även, när det är möjligt, återkopplas till medborgarna.¹⁶

ARBETA PROBLEMORIENTERAT

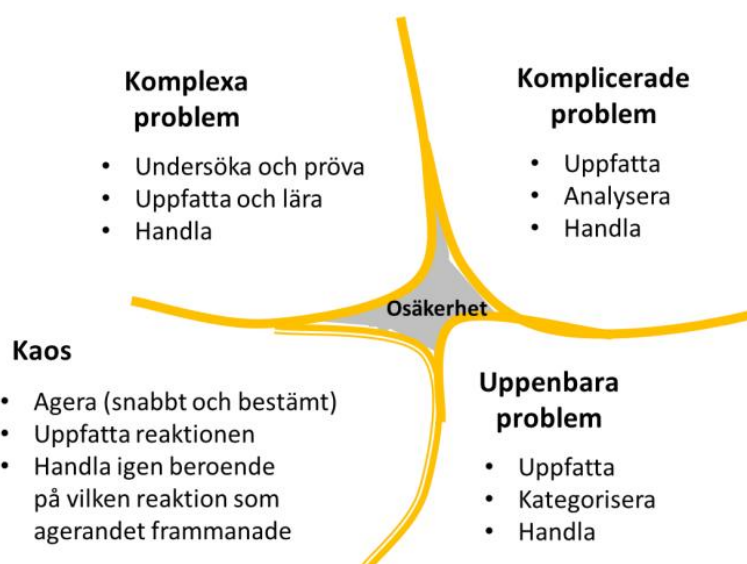
- Identifiera återkommande problem – inte enstaka händelser.
- Analysera orsaker till problemet – inte bara symtom.
- Involvera samhällsaktörer tidigt som kan bidra till att lösa problemet.
- Ta fram åtgärder som riktar sig mot orsakerna till problemet.
- Dokumentera för att kunna följa upp arbetet.
- Följ upp om åtgärderna bidrog till att minska problemet.

¹⁶ Till stöd för uppföljning och utvärdering se bilaga 4 Checklista SARA – Uppföljning och utvärdering.

Leda utifrån problemets karaktär¹⁷

Problemorienterat arbete är grunden i det förebyggande arbetet. Problemförståelse är viktig för att kunna anpassa arbetssätt, metoder och samverkansformer utifrån problemets karaktär. I vissa situationer kan ett strukturerat problemorienterat arbetssätt tillämpas fullt ut. I andra fall, exempelvis vid komplexa problem, kan arbetet behöva kompletteras med andra angreppssätt.

Ett synsätt för hur olika problemtyper kan förstås och vilka lösningsmetoder som är lämpliga är modellen för problemens hemvist (the Cynefin framework¹⁸). I modellen beskrivs fyra typer av problem och hur man bör agera beroende på hur tydliga sambanden är mellan orsak och effekten av åtgärder.

Figur 4. Olika problemtyper och ansatser för att hantera dem.

- Uppenbara problem – problemet är enkelt och välkänt. Tillämpa rutiner, standardiserade arbetssätt och problemorienterat arbete.
- Komplicerade problem – kräver analys och expertkunskap men går att förstå. Tillämpa problemorienterat arbete.
- Komplexa problem – orsak och verkan är svåra att förutse, blir tydliga först i efterhand. Pröva, lär och justera kombinerat med problemorienterat arbete på delar av problemet.
- Kaos/ kaotiska problem – Situationen är instabil och akut utan tydliga samband. Agera snabbt för att skapa ordning och stabilitet.

¹⁷ Vill du veta mer, se Intrapolis: [PM 2020:21 Polismyndighetens handbok för ledning vid särskilda händelser](#).

¹⁸ Kurtz och Snowden, *The new dynamics of strategy: Sense-making in a complex and complicated world*.

8 Arbeta utifrån brottstriangeln

Brottstriangeln utgör en grund i det förebyggande arbetet mot både brott och ordningsstörningar. Brottstriangeln utgår från rutinaktivitetsteorin¹⁹, som beskriver att brott uppstår när vissa förutsättningar sammanfaller i tid och rum. Enligt brottstriangeln måste tre förutsättningar vara uppfyllda för att ett brott ska kunna begås:

- En motiverad gärningsperson.
- Ett lämpligt objekt eller brottsoffer.
- Avsaknad av formell eller informell kontroll (kapabla vaktare).

Figur 5. Brottstriangelns grundform.

Brottstriangeln kan användas för att inrikta och avgränsa en orsaksanalys samt för att välja åtgärder för att påverka förutsättningarna för att förebygga brott. Den kan också vara ett stöd för att identifiera vilka andra samhällsaktörer som har en möjlighet att påverka förutsättningarna.

Förebyggande åtgärder kan riktas mot en eller flera av de tre delarna i brottstriangeln. Åtgärder kan exempelvis syfta till att

- minska brottsbenägenheten hos en individ
- begränsa tillgången till eller stärka skyddet av brottsobjekt och brottsoffer
- stärka den formella och informella kontrollen på platsen genom ökad upptäcktsrisk eller stärkta sociala normer och relationer.

Samma principer kan tillämpas i digitala miljöer.

ARBETA UTIFRÅN BROTTSTRIANGELN

- Utgå från brottstriangeln vid analys av problemet.
- Identifiera vilka samhällsaktörer som kan påverka vilken del.
- Rikta åtgärder mot en eller flera delar i brottstriangeln för att förebygga brott.

¹⁹ Rutinaktivitetsteorin, kriminologisk teori utvecklad av Lawrence Cohen och Marcus Felson (1979).

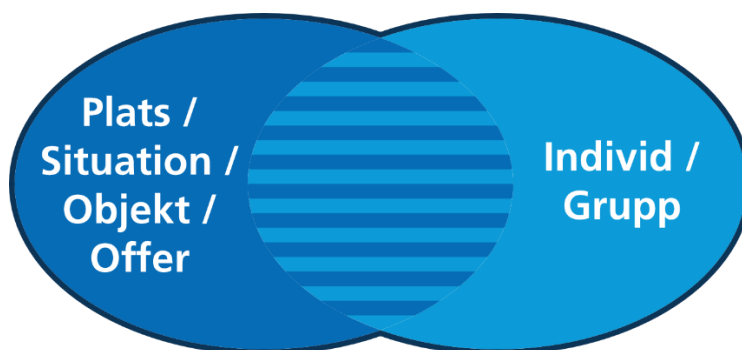
9 Arbeta med situationell och social brottsprevention

Situationell brottsprevention syftar till att förebygga tillfällen till brott genom åtgärder som riktar sig mot plats, situation, objekt, offer eller andra förutsättningar som skapar brottstillfället.

Social brottsprevention fokuserar på individer och grupper. Syftet är att minska människors benägenhet att begå brott, till exempel genom att påverka deras livssituation, relationer och beteende.

Situationell och social brottsprevention kan kombineras med varandra.

Situationell handlingsteori²⁰ utgår från att en persons benägenhet att begå brott påverkas av både personliga egenskaper (självkontroll och moraluppfattning) och exponeringen mot riskmiljöer, till exempel miljöer där normbrytande beteenden är vanliga.²¹ Arbetet bör ske i samverkan med andra aktörer, där olika åtgärder tillsammans bidrar till att både minska tillfällen till brott och påverka risk- och skyddsfaktorer hos individen.

Figur 6. Situationell och social brottsprevention kan kombineras.

Situationell brottsprevention

Situationell brottsprevention utgår från teorin om rationella val²² och att en motiverad gärningsperson väger risken mot nyttan av att begå brott. Det vill säga tillfället till brott sker när tillfället är gynnsamt, till exempel när risken för upptäckt är låg och vinsten upplevs som hög.

Åtgärder kan inriktas utifrån fem övergripande strategier, som syftar till att

- öka ansträngningen för att begå brott, till exempel genom lås eller passersystem

²⁰ Situationell handlingsteori, kriminologisk teori utvecklad av Per-Olof Wikström (2004).

²¹ Situationell handlingsteori för polisen: en introduktion till ett brottsförebyggande ramverk Polismyndigheten, Polisregion Stockholm (2025).

²² Den kriminologiska tillämpningen av rational choice teorin är utvecklad av Cornish och Clarke (1986).

- öka upptäcktsrisken, exempelvis genom ökad närvaro eller kameraövervakning
- minska belöningen för den som begår brott, till exempel genom märkning av egendom
- reducera provokationer som kan leda till brott, exempelvis genom att förebygga trängsel i offentliga miljöer
- ta bort ursäakter för den som begår brott, till exempel genom tydlig skyltning.

Arbetet omfattar att, med stöd av brottstriangeln, identifiera och analysera platser, miljöer och situationer där risken för brott är förhöjd samt att vidta åtgärder. Åtgärderna kan exempelvis bestå av riktad polisiär närvaro utifrån lokal problembild, arbete mot identifierade riskmiljöer och särskilt brottsutsatta platser, samverkan kring brottsförebyggande åtgärder i den fysiska miljön samt rådgivning till andra aktörer om åtgärder som kan minska möjligheterna att begå brott.

Social brottsprevention

Arbetet med social brottsprevention utgår från kunskap om risk- och skyddsfaktorer. Riskfaktorer ökar sannolikheten för utveckling av kriminella beteenden. Exempel på riskfaktorer är bristande självkontroll, tidig debut i kriminalitet och umgänge med kriminellt aktiva personer. Skyddsfaktorer är egenskaper, resurser, eller förhållanden som minskar risken för problem eller negativ utveckling.

En utgångspunkt vad gäller skyddsfaktorer är teorin om Sociala band²³ som fokuserar på skyddsfaktorer mot kriminalitet, till exempel anknytning till vuxna, åtagande till ett arbete, delaktighet i organiserade fritidsaktiviteter och en tro på samhällets normer och lagar. Teorier kan användas som stöd för att förstå varför brott uppstår och vilka faktorer som kan påverkas genom ett förebyggande arbete.

Arbetet med social brottsprevention omfattar bland annat att tidigt uppmärksamma riskfaktorer och individer i riskzon för kriminalitet eller annan negativ utveckling. Genom lokal närvaro, relationsskapande arbete och samverkan med andra aktörer kan polisen bidra till att stärka skyddsfaktorer och förebygga kriminalitet.

Arbetet kan exempelvis bestå av att:

- uppmärksamma normbrytande beteenden och andra riskindikatorer
- identifiera barn och unga i riskzon
- genomföra orosamtal med unga och vårdnadshavare
- bidra med lokal lägesbild och kunskap om riskmiljöer
- arbeta relations- och förtroendeskapande i lokalsamhället

²³ Sociala band, kriminologisk teori utvecklad av Travis Hirschi (1969).

- stödja insatser för individer som vill lämna kriminalitet eller destruktiva miljöer.

Social brottsprevention mot barn och unga i risk sker i nära samverkan med framför allt socialtjänst och skola där arbetet organiseras genom etablerade samverkansformer.²⁴

Ge stöd och skydd

Polismyndighetens brottsoffer och personsäkerhetsarbete syftar till att förebygga brott och (upprepade) utsatthet. Arbetet bygger på att göra individuella skydds- och riskbedömningar för att bedöma hotnivån. Utifrån bedömningen beslutas och genomförs behovsanpassade stöd- och skyddsåtgärder i syfte att förebygga utsatthet.

Arbetet omfattar bland annat stöd och skydd till

- målsägande, vittnen och anhöriga under rättsprocessen
- skyddspersoner i kontaktförbudsärenden
- avhoppare.^{25 26}

Förebyggande åtgärder utifrån preventionsnivåer

Förebyggande åtgärder kan delas in i olika preventionsnivåer beroende på när åtgärder sätts in och vilken målgrupp de riktar sig mot. Indelningen är ett stöd för att strukturera det förebyggande arbetet. Preventionsnivåerna kan användas både i operativ verksamhet och i strategisk planering.

Tabellen nedan visar på ett exempel på klassningssystem utifrån preventionsnivåer.²⁷

Preventionsnivå	Beskrivning
Primär prevention	Åtgärder riktade till en bred del av befolkningen och samhället i syfte att förebygga att brott sker. Exempel: grannsamverkan och informationsinsats.
Sekundär prevention	Åtgärder riktade mot grupper, platser och situationer där det finns en förhöjd risk för brott. Exempel: insatser i riskområden och mot ungdomar i riskzon.
Tertiär prevention	Åtgärder riktade mot individer som redan begått brott eller är etablerade i kriminalitet.

²⁴ Vill du veta mer, se Intrapolis: [Barn och unga i risk](#)

²⁵ Vill du veta mer, se Intrapolis: [Brottsoffer och personsäkerhet, Bops](#)

²⁶ Polismyndighetens handbok för brottsoffer- och personsäkerhetsverksamheten (PMNS 2026:01).

²⁷ Crime prevention: approaches, practices, and evaluations, P. Lab Steven (2016).

	Exempel: insatser mot kriminellt aktiva individer för att minska återfall i brott.
--	--

Viktiga utgångspunkter:

- En och samma åtgärd kan ha effekt på flera preventionsnivåer beroende på målgrupp och inriktning.
- Nivåerna ska ses som ett analytiskt stöd för att planera, prioritera och följa upp förebyggande insatser – inte som fasta steg.
- Polisen arbetar på samtliga nivåer, ofta i samverkan med kommuner och andra aktörer.

ARBETA MED SITUATIONELL OCH SOCIAL BROTTSPREVENTION

- Agera tidigt – innan kriminalitet etableras.
- Hitta orsaker och åtgärder som utgår från en plats eller situation.
- Utgå från brottstriangeln och de fem övergripande strategierna för situationell brottsprevention.
- Uppmärksamma tidiga riskbeteenden hos individer och grupper.
- Fokusera på unga och samverka med skola, socialtjänst och vårdnadshavare.
- Stärk skyddsfaktorer (relationer, sysselsättning).
- Sätt in åtgärder vid rätt tillfälle och mot rätt målgrupp, se avsnittet om preventionsnivåer.

10 Samverka och skapa delaktighet

Att samverka och samordna åtgärder med myndigheter, kommuner, näringsliv och civilsamhälle är avgörande för ett effektivt förebyggande arbete. Olika samhällsaktörer kan bidra med andra perspektiv, kompetenser och åtgärder. Samverkan bör ske lokalt, regionalt, nationellt och internationellt, med en tydlig struktur för och samsyn kring ansvarsfördelning utifrån delad lägesbild och gemensamma mål.

Att skapa delaktighet med medborgarna är en viktig del i det brottsförebyggande, trygghets- och förtroendeskapande arbetet. Medborgarnas kännedom om lokalsamhället och deras upplevelse av problem utgör ett viktigt underlag för prioritering och planering av åtgärder. Medborgardialog är ett bra verktyg för att ta tillvara medborgarnas kunskap, göra dem delaktiga i det förebyggande arbetet samt bidra till ökad trygghet och förtroende för polisen. Medborgarna kan till exempel bidra med information om tidiga tecken på problemutveckling och otrygghet.

Figur 7. Samverka och skapa delaktighet för ett effektivt förebyggande arbete.

Lokal nivå

Samverkan på lokal nivå sker med kommuner, fastighetsbolag, andra myndigheter, näringsliv och civilsamhälle.

Det lokala förebyggande arbetet bedrivs nära medborgarna och utgår från konkreta problem.

Exempel på arbetssätt:

- Ta fram lokala lägesbilder tillsammans med kommunen.
- Upprätta samverkansöverenskommelser och handlingsplaner.
- Genomföra gemensamma förebyggande insatser.
- Följa upp åtgärder och justera arbetssätt vid behov.

Kommunen har uppdraget att ta fram en lägesbild för att beskriva brottslighetens omfattning, konsekvenser och orsaker. Det utgör underlag för beslut om en åtgärdsplan som regelbundet följs upp. Kommunen ska också ta visst ansvar för samordningen av det lokala brottsförebyggande arbetet, verka

för att frågorna hanteras i ett särskilt forum, inrätta en samordningsfunktion och se till att skriftliga samverkansöverenskommelser ingås med relevanta aktörer.²⁸

Regional nivå

Samverkan på regional nivå fungerar som länk mellan nationell styrning och lokal operativ verksamhet.

Länsstyrelsen samordnar, stödjer och förmedlar kunskap.

Exempel på arbetssätt:

- Samordna regionala lägesbilder och riskanalyser.
- Initiera och följa upp samverkan mellan flera lokalpolisområden och kommuner.
- Ge metodstöd och utbildning till lokal nivå.

Nationell nivå

Samverkan på nationell nivå är viktig för att säkerställa gemensam riktning och samordning mellan myndigheter och olika samhällssektorer.

Exempel på arbetssätt:

- Ta fram gemensamma lägesbilder, inriktningar och metodstöd.
- Genomföra gemensamma analyser.
- Planera, samordna och genomföra gemensamma operativa insatser.
- Följa upp genomförda insatser och analysera effekterna.
- Delta i nationella samverkansforum och arbetsgrupper.

Internationell nivå

Samverkan på internationell nivå är viktig bland annat för att få tidiga signaler om brottstrender och tillvägagångssätt samt för att bekämpa brott som överskrider nationsgränser.

Exempel på arbetssätt:

- Dela information, underrättelser, analyser och erfarenheter med myndigheter i andra länder.
- Ta del av och omsätta internationella lägesbilder och gemensamma strategier i nationella prioriteringar.
- Planera och genomföra gemensamma operativa insatser.
- Samarbeta genom internationella organisationer, till exempel Interpol.

²⁸ Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete.

- Delta i internationella arbetsgrupper och nätverk för att utbyta erfarenheter och kunskap om effektiva brottsförebyggande metoder.

SAMVERKA OCH SKAPA DELAKTIGHET

- Skapa tillit, kontinuitet och kontaktvägar som håller över tid.
- Dela lägesbild.
- Säkerställ rutiner för informationsdelning.
- Ta fram gemensamma prioriteringar och mål – vad ger bäst nytta för medborgarna?
- Tydliggör roller och ansvar för vem som kan påverka vad.
- Dokumentera åtgärder i handlingsplaner
- Följ upp effekten av genomförda insatser tillsammans med övriga samhällsaktörer.

- Involvera lokalsamhället genom bland annat medborgardialog.
- Ta tillvara kunskap och engagemang från boende, föreningar och näringsliv.
- Kommunicera prioriteringar, planerade åtgärder och resultat av arbetet.

11 Kommunlicera

Kommunikation är ett viktigt operativt verktyg i det brottsförebyggande, trygghets- och förtroendeskapande arbetet. Den används både som en åtgärd och för att informera och skapa förståelse för det förebyggande arbete som genomförs.

Figur 8. Kommunikation är ett viktigt operativt verktyg i det förebyggande arbetet

Genom kommunikation kan vi

- öka kunskap och medvetenhet om till exempel risker och skyddsfaktorer
- påverka attityder, normer, beteenden och skeenden
- skapa dialog, delaktighet och engagemang
- stärka samverkan
- stärka motivation och handlingskraft
- skapa trygghet
- stärka förtroendet.

Kommunikation som förebyggande åtgärd

Kommunikation kan användas som ett operativt verktyg genom att

- samordna kommunikativa åtgärder med andra åtgärder i det problemorienterade arbetet
- basera den på analys av brottsproblemet och en bedömning av var den ger störst effekt
- planera kommunikationsåtgärder med utgångspunkt från brottstriangelns olika delar
- rikta den till tydligt definierade målgrupper.

Kommunikation om det förebyggande arbetet

Kommunikation om det förebyggande uppnås genom att

- kommunikation används på ett ändamålsenligt sätt för att involvera medborgare och samverkanspartners och göra dem delaktiga i det förebyggande arbetet
- kommunikationen bidrar till ökad kunskap och fördjupad förståelse för Polismyndighetens förebyggande arbete, både internt och externt.

KOMMUNICERA

- Sätt tydliga mål med kommunikationen.
- Identifiera och analysera målgruppen.
- Anpassa budskap, språk och kanal efter målgruppens behov, värderingar och förutsättningar genom att
 - formulera budskap som är relevanta, begripliga och anpassade till sammanhanget
 - välja rätt kanal och rätt tidpunkt, för att öka effekten av budskapet.
- Samordna kommunikationen med andra samhällsaktörer för att ge ett enhetligt budskap.
- Följ upp effekten av kommunikationen.

12 Arbets trygghetsskapande

Trygghetsskapande arbete syftar till att minska oro för att utsättas för brott och upplevd otrygghet samt stärka allmänhetens förtroende för polisen.

Arbetet utgår från den lokala lägesbilden och bygger på ett problemorienterat och kunskapsbaserat arbetssätt i nära samverkan med andra samhällsaktörer. Genom riktad närvaro, dialog med medborgare och tidiga insatser i riskmiljöer kan polisen öka trygghet samt förebygga brott och ordningsstörningar innan de eskalerar.

Trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete sammanfaller ibland men har olika syften; att minska människors rädsla för brott respektive förebygga att brott sker. Det innebär skillnader i bland annat metodval och förväntade effekter.

Trygghet innebär att känna tillit och förtroende för andra människor och institutioner. Hur medborgarna uppfattar polisen, det vill säga bilden av polisen och hur vi bemöter medborgarna i varje situation, ärende eller händelse är centralt i trygghetsuppdraget. Ett professionellt utfört uppdrag, med en god förståelse för vem vi är till för, är en viktig del för att öka tryggheten.

Trygghet är en känsla

Trygghetsparadoxen innebär att det finns en skillnad mellan känslan av trygghet (upplevd trygghet) och faktisk risk att utsättas för brott och ordningsstörningar. En individ kan känna sig trygg trots att det finns en hög risk att utsättas för brott, respektive otrygg trots låg risk att utsättas för brott.

Otrygghet kan begränsa människors vardag, exempelvis genom att de avstår från aktiviteter eller förändrar sina livsmönster.

När människor känner sig trygga och inkluderade i samhället är de mer benägna att engagera sig och bidra till samhällsutvecklingen. Upplevelsen av trygghet bidrar till ökad rörelsefrihet och handlingsfrihet då oron minskar för att bli utsatt för till exempel brott. Trygghet är därför en viktig förutsättning för ett hållbart samhälle.

Att öka tryggheten handlar därför om att påverka hur människor uppfattar sin omgivning, att minska människors rädsla för brott och ordningsstörningar samt att öka förtroendet för polisen.

En utgångspunkt är att man blir tryggare genom

- en mer nyanserad bild av brottsligheten

- ökad medvetenhet om faktiska risker
- att veta hur man själv kan påverka.

En lägre grad av trygghet beror ofta på brist på kontroll. De som agerar och tar kontroll genom olika former av strategier ökar sin känsla av trygghet.

Fyra fokusområden

Det trygghetsskapande arbetet kan riktas mot fyra fokusområden för att öka tryggheten.

Figur 9. Fyra fokusområden för polisens trygghetsskapande arbete

Polisen kartlägger och följer upp målet för ökad trygghet genom bland annat

- lokala trygghetsundersökningar²⁹
- nationella trygghetsundersökningar.³⁰

Polisen bör arbeta problemorienterat och prioritera utifrån var otryggheten är störst, vilka grupper som påverkas mest och var insatser ger störst effekt.

Bilden av polisen

Att känna sig otrygg kan handla om hur man uppfattar risken för att drabbas av brott men också hur man uppfattar möjligheten att få hjälp om något händer. Medborgarnas bild av vad polisen står för och hur polisen fungerar kan påverka känslan. Högt förtroende för polisen är därför viktigt för att öka tryggheten.

²⁹ Vill du veta mer, se Intrapolis: [Lokala trygghetsundersökningar](#)

³⁰ Vill du veta mer, se Intrapolis: [Externa undersökningar](#)

Polisen kan påverka genom att

- vara tillgänglig i digitala kanaler, per telefon och genom närvaro i fysisk och digital miljö
- arbeta förtroendeskapande och med bra bemötande
- kommunicera i olika medier
- följa upp och utvärdera för att säkerställa att åtgärderna anpassas efter behov och önskat resultat
- arbeta långsiktigt.

Bilden av brottsligheten

Det är viktigt att ta människors oro på allvar men också att polisen nyanserar bilden, som andra förmedlar, av brottsligheten och riskerna för att utsättas för brott.

Polisen kan

- kommunicera för att sätta enstaka händelser i ett större sammanhang och i ett längre tidsperspektiv
- sprida information för att öka kunskapen om brottsförebyggande åtgärder och var man kan få stöd vid brott.

Upplevelser i vardagsmiljön

Känslan av otrygghet kan baseras på företeelser både i den fysiska och digitala vardagsmiljön.

Polisen kan

- samverka med till exempel kommun, fastighetsägare, näringsliv och lokala föreningar
- delta i trygghetsvandringar med samverkansaktörer och representanter för de boende
- begränsa otrygghetsfaktorer, till exempel arbeta förebyggande mot öppna drogsener och missbruk av alkohol
- använda kamerabevakning på platser som uppfyller kraven enligt kamerabevakningslagen
- arbeta förebyggande i trafiken genom till exempel konceptet brott på väg³¹
- samverka med andra aktörer för förebyggande åtgärder i den digitala miljön.

Broken windows³² är en teori som utgår från att förebyggande arbete mot enklare brott, oordning och försummelse i offentlig miljö kan bidra till att

³¹ Vill du veta mer, se Intrapolis: [Trafik](#)

³² Kriminologisk teori utvecklad av James Q.Wilson och George L.Kelling (1982).

motverka rädsla för brott och utveckling av grövre brott. Till exempel kan sönderslagna fönster som inte lagas, klotter och nedskräpning signalera att ingen bryr sig om området. Det kan öka otryggheten, vilket i sin tur kan minska medborgarnas närvaro och därmed den sociala kontrollen av offentlig plats. Det finns en stor risk att området blir attraktivt för brottsaktiva och att det skapas en grogrund för grövre brottslighet.

Teorin har ifrågasatts när den har tillämpats som en nolltoleransstrategi, vilket inte var det ursprungliga syftet med teorin. Erfarenheter visar att konceptet fungerar bäst när det genomförs problemorienterat och i samverkan med lokalsamhället.

Polisens tillgänglighet

Enbart synlighet har i sig liten påverkan på tryggheten, till exempel att en polisbil kör förbi i en stadskärna eller passerar på en landsväg i hög fart med blåljus på. Trygghetsupplevelsen påverkas däremot positivt av fotpatrullerande uniformerade poliser som stannar upp och pratar med medborgarna, det vill säga är synliga, tillgängliga och närvarande.

Polisen kan

- arbeta kontaktskapande genom att interagera med de boende i området
- lyssna på medborgarnas trygghetsupplevelse genom medborgardialog
- involvera medborgarna i förslag till åtgärder, stärka känslan av medskapande och öka engagemanget för trygghetsfrågor
- genomföra insatser som utgår från lokal problembild och baseras på problemorienterat arbete
- nätpatrullera i den digitala miljön
- erbjuda god service till medborgarna.³³

ARBETA TRYGGHETSSKAPANDE

- Var närvarande och skapa kontakt med medborgarna.
- Uppmärksamma och ta människors oro och signaler om otrygghet på allvar.
- Kartlägg och följ upp trygghetssituationen genom trygghetsundersökningar.
- Agera tidigt på oordning och faktorer i miljön som kan skapa otrygghet, se teorin om Broken Windows.
- Anpassa ditt agerande och arbete utifrån den lokala problembilden, som otrygga platser och grupperns olika behov, till exempel kön och ålder.
- Kommunicera med medborgarna för att öka kunskap och medvetenhet om brottslighet, faktiska risker och hur man själv kan påverka.
- Uppmuntra och stödja initiativ som syftar till att skapa gemenskap och engagemang bland boende, till exempel grannsamverkan.
- Stöd individers förmåga att hantera sin egen situation och skapa trygghet.

13 Arbeta förtroendeskapande

Förtroende för polisen är en grundläggande förutsättning för ett effektivt brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Ett högt och stabilt förtroende stärker polisens legitimitet och bidrar till att fler väljer att följa lagen, samarbeta med polisen och anmäla brott. Det förtroendeskapande arbetet är därför en viktig grund i Polismyndighetens brottsbekämpning.

Arbetet syftar till att:

- bygga, vidmakthålla och stärka tilliten mellan medborgare och polisen
- stärka samverkan med andra aktörer genom ökad tillit.

Förtroendeskapande arbete är inte en enskild metod eller insats, utan ett förhållningssätt som bör genomsyra såväl styrning och ledning som det dagliga operativa arbetet. Samtliga medarbetare, oavsett funktion eller organisatorisk nivå, bidrar genom sitt agerande till att stärka förtroendet för polisen.

Bemötandet i varje kontakt med medborgare är avgörande för att skapa förtroende. Hur polisen uppträder, kommunicerar och fattar beslut påverkar direkt hur verksamheten uppfattas. Ett respektfullt, tydligt och konsekvent bemötande bidrar till att stärka förtroendet, medan brister i bemötande snabbt kan få motsatt effekt.

Tillgänglighet är också en viktig del av det förtroendeskapande arbetet. En polis som upplevs som närvarande och tillgänglig skapar bättre förutsättningar för dialog, samverkan och informationsutbyte.

Utgångspunkter i det förtroendeskapande arbetet

Grunden för förtroende är hur medborgare upplever polisens agerande i praktiken utifrån följande utgångspunkter:

- Effektivitet och tillgänglighet

Polisen arbetar och använder sina resurser på ett effektivt sätt. Polisen är tillgänglig, både i akuta situationer och i det dagliga arbetet, så att medborgare upplever att de får stöd när det behövs.

- Agera inom lagens ramar

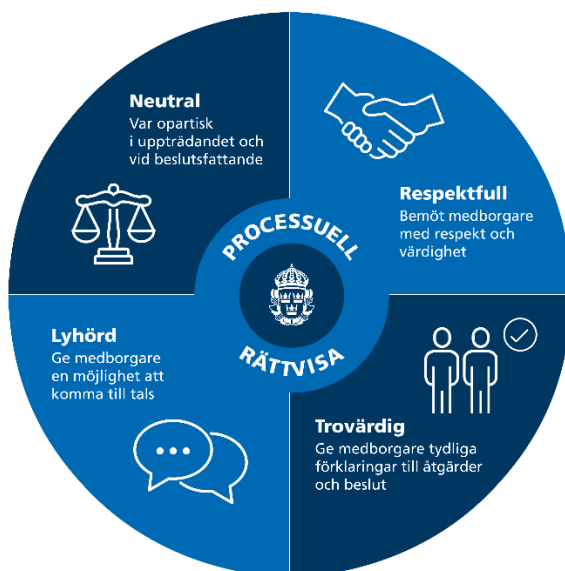
Polisens arbete är rättssäkert och sker i enlighet med gällande lagar och regler.

- Distributiv rättvisa

Polisens resurser och insatser fördelas på ett sätt som upplevs som rättvist. Det innebär att undvika omotiverade skillnader i bemötande eller prioriteringar mellan olika grupper eller områden.

- Processuell rättvisa

Bemötande, beslut och åtgärder präglas av respekt, trovärdighet, lyhördhet och neutralitet. Den enskilde ges möjlighet att komma till tals och upplever att de blir lyssnade på.³⁴

Figur 10. Processuell rättvisa.

Förtroendeskapande arbete är både ett mål i sig och ett medel för att uppnå effekt. Det förtroendeskapande perspektivet bör integreras i alla delar av polisens arbete, från det förebyggande arbetet till ingripanden, utredningar och service. Genom att bygga tillit skapas bättre förutsättningar för en effektiv brottsbekämpning och ökad trygghet.

ARBETA FÖRTROENDESKAPANDE

- Bemöt människor professionellt, respektfullt och likvärdigt.
- Var tydlig i din kommunikation och förklara varför du agerar som du gör eller varför ett specifikt beslut har fattats.
- Lyssna in individers upplevelser, även när du inte kan tillmötesgå deras önskemål.
- Agera konsekvent och objektivt.
- Följ upp hur förtroendet för polisen utvecklas, se trygghetsundersökningar.

³⁴ Vill du veta mer, se Intrapolis: [Processuell rättvisa](#)

14 Bilagor

Checklista SARA – Kartläggning (Scanning)

Checklista för att identifiera, prioritera, avgränsa och beskriva problem.

1. Identifiera problem bestående av återkommande brott eller ordningsstörningar som är

- liknande eller hör samman
- bildar mönster över tid (inte en enskild händelse)
- orsakar skada (exempel: person, egendom, ekonomisk, otrygghet)
- kräver åtgärder från polisen eller andra aktörer.

Brottstriangeln kan användas som stöd för att identifiera återkommande problem och samband mellan plats, gärningsperson och brottsoffer/brottsobjekt.

2. Prioritera om det finns flera problem. Utgå exempelvis från:

- platser, områden, personer eller objekt som är särskilt utsatta
- personer som begår flest brott eller orsakar störst skada
- problem som orsakar omfattande skada eller påverkar många människor
- problem som förekommer frekvent eller ökar över tid
- polisens och andra aktörers möjlighet att påverka problemet.

3. Avgränsa problemet så att det blir konkret och möjligt att påverka och följa upp.

Problemet kan avgränsas utifrån exempelvis:

- plats eller situation
- tidpunkt eller tidsperiod
- målgrupp (brottsoffer, gärningspersoner)
- brottstyp eller tillvägagångssätt.

Formulera problemet så konkret att det går att beskriva, analysera och följa upp genomförda åtgärder

4. Sammanställa information för att beskriva problemet, och synliggöra mönster, händelsekedjor och konsekvenser.

- Vad är **problemet**? Vilka händelser bidrar till problemet?
- **Platsen eller situationen**: Var sker brottet (en fysisk eller digital plats)? Är det ett specifikt område, objekt, forum eller en digital applikation som används?
- **Gärningspersonen**: Vem eller vilka begår brottet?
- **Brottsoffret eller brottsobjektet**: Vem, vilka eller vad är drabbade?
- **Tid**: När sker brottet? Specifik tid på året, veckan eller dagen? Är brottsmönstret frekvent eller oregelbundet?
- **Tillvägagångssätt**: Hur genomfördes brottet?
- **Konsekvenser av problemet**: Vilken skada orsakar problemet? I vilken grad påverkas individer, grupper och samhället? Vilka förväntningar finns på att polisen eller andra aktörer vidtar åtgärder?

Använd flera informationskällor, till exempel händelserapporter, anmälningar, trygghetsundersökningar, underrättelser, medborgardialoger, samverkansmöte och information från inhämtningsuppdraget.

Målet är att skapa en tydlig och avgränsad problembild för fortsatt orsaksanalys och val av åtgärder.

Checklista SARA - Orsaksanalys (Analysis)

Checklista för att analysera och identifiera orsaker till problem.

1. Analysera varför problemet uppstår och fortsätter.

Analysera problemet för att identifiera bakomliggande orsaker och möjliggörande faktorer som bidrar till att problemet uppstår, återkommer eller fortsätter över tid.

Analysen bör bestå av flera olika källor, till exempel anmälningar, underrättelseinformation, statistik, iakttagelser och information från samverkansaktörer.

Analysera följande delar när det är relevant:

Platsen eller situationen: Varför händer det där? Brist på social kontroll, låg upptäcktsrisk, hög genomströmning av människor, otydliga ansvarsförhållanden eller svårt att överblicka?

Gärningspersonen: Vilka drivkrafter, förutsättningar eller omständigheter bidrar till att personen eller personerna begår brottet eller orsakar störningar? Låg självkontroll, alkohol eller drogpåverkan, psykisk ohälsa, aggressiv, förmåga, tillgång till brottstillfällen, kunskap?

Brottsoffret eller brottsobjektet: Vad i brottsoffrets situation eller brottsobjektets fysiska utformning möjliggör eller underlättar? Brister i skydd och tillsyn, lättillgänglig, återkommande exponering för brott eller störningar, onykter?

Tid: Varför sker brottet denna tid eller period? Finns samband med helger eller lov, öppettider, löneutbetalningar, säsonger, större evenemang eller aktiviteter?

Tillvägagångssätt: Hur genomfördes brottet eller störningen? Beskriv händelsekedjan före, under och efter händelsen. Vilka faktorer möjliggör de olika stegen i händelsekedjan? Finns återkommande tillvägagångssätt eller beteenden?

Aktörer och grupper: Finns det kopplingar till kriminella nätverk, grupperingar eller andra aktörer? Vilka aktörer är aktiva och vilken roll har de?

System- och strukturfaktorer: Finns brister i samhället eller organisationer som bidrar till att problemet kvarstår? Finns brister i regelverk, rutiner, samverkan eller tidigare åtgärder mot problemet som inte fått effekt?

2. Bedöm vilka orsaker som ska prioriteras.

Bedöm vilka orsaker och möjliggörande faktorer som

- har störst betydelse för problemet
- är möjligt att påverka
- ligger inom polisens eller samverkansaktörers ansvar och förmåga
- kan påverkas inom tillgänglig tid och med tillgängliga resurser

- bedöms kunna ge störst effekt om åtgärder sätts in.

Syftet är att identifiera vilka orsaker som bör ligga till grund för val av åtgärder.

Checklista SARA – Åtgärder (Response)

Checklista för att formulera mål, välja åtgärder samt ta fram en plan för genomförande och uppföljning.

Åtgärderna ska utgå från orsaksanalysen och inriktas mot de faktorer som bedöms bidra till att problemet uppstår, möjliggörs eller fortsätter över tid.

1. Formulera mål för arbetet.

Formulera vad som ska förändras genom arbetet. Målet bör beskriva:

- vilket problem som ska minska
- var problemet ska minska
- för vem eller vilka
- under vilken period.

Exempel: ”Skadegörelse på X-skolan ska minska under perioden september-november jämfört med motsvarande period föregående år.”

Målet ska vara tillräckligt tydligt för att det ska gå att bedöma om åtgärderna har haft effekt.

2. Ta fram åtgärder.

Ta fram åtgärder som påverkar de orsaker och möjliggörande faktorer som identifierats i orsaksanalysen. Åtgärderna kan vara kortsiktiga och långsiktiga och bör komplettera varandra. Eftersträva att välja åtgärder som bygger på tidigare kunskap och beprövad erfarenhet. Åtgärderna kan inriktas mot exempelvis:

Platsen eller situationen med åtgärder som förändrar miljön eller situationen, genom de fem övergripande strategierna för situationell brottsprevention. Se exempel inom parentes:

- Öka upptäcktsrisken (ökad närvaro).
- Öka ansträngningen (lås och skydd).
- Minska värdet (märkning av gods).
- Ta bort ursäkter (tydliga budskap på skyltar).
- Reducera provokationer (minska trängsel i offentlig miljö).

Gärningspersoner med åtgärder som syftar till att förebygga, förhindra eller lagföra brott, genom exempelvis:

- tidiga insatser mot personer i riskzon
- arbete mot återfallsbrottslighet
- samverkan med föräldrar, skola och socialtjänst.

Brottsoffret eller brottsobjektet med åtgärder som minskar sårbarhet eller risk för upprepad utsatthet, genom exempelvis:

- brottsförebyggande information
- skyddsåtgärder eller rådgivning.

Kompletterande kunskapsinhämtning med syfte att bedöma om ytterligare information behöver inhämtas för att förstå eller hantera problemet, genom exempelvis:

- underrättelseinhämtning
- observationer
- medborgardialoger.

Trygghets- och förtroendeskapande åtgärder med syfte att öka upplevelsen av trygghet och stärka förtroendet för polisen och andra aktörer hos berörda personer och grupper, genom exempelvis:

- kommunikativa åtgärder med information till berörda målgrupper för ökad kunskap och förståelse för polisens och andra aktörers arbete
- synlig närvaro i samband med övriga åtgärder
- medborgardialoger.

Vid val och utförande av åtgärder bedöm även om det kan leda till **oönskade konsekvenser och negativa effekter**. Beakta om åtgärderna kan:

- flytta problemet till annan plats eller tid

- skapa oro eller konflikter
- påverka förtroendet för polisen eller andra aktörer negativt
- upplevas som oproportionerliga eller orättvisa
- påverka vissa grupper särskilt mycket.

Beakta den statliga värdegrunden vid val och genomförande av åtgärderna.

3. Ta fram en plan för genomförande och uppföljning.

Upprätta en plan för hur åtgärderna ska genomföras och följas upp. Planen bör innehålla:

Ansvarig för insatsen: Vem leder arbetet?

Samverkan: Vilka samverkanspartners medverkar i insatsen?

Ansvarig för respektive åtgärd: Vem ansvarar (samverkanspartners respektive internt inom polisen) för att varje framtagna åtgärd blir genomförd inom uppsatt tid?

Genomförande: Vad ska genomföras, var och när, på vilket sätt, hur ofta, under vilken tidsperiod och behöver personalen särskilda instruktioner?

Hur ska arbetet följas upp? Vilka indikatorer eller underlag ska användas? Ska för- och eftermätning genomföras? Finns behov av jämförelse med kontrollområde?

Checklista SARA - Uppföljning och utvärdering (Assessment)

Checklista för uppföljning och utvärdering av problemorienterat arbete.

Uppföljning handlar om att löpande följa genomförandet av åtgärder och problemets utveckling över tid.

Utvärdering innebär en fördjupad analys av arbetsprocessen, effekter och orsaker till resultatet.

1. Genomför uppföljning, både under och efter arbetet.

Uppföljning kan genomföras genom:

Produktionsuppföljning, vilka åtgärder har genomförts och hur ofta

- mot gärningsperson?
- mot brottsoffer eller brottsoffekt?
- mot platsen eller situationen?

Processuppföljning:

- Har arbetet utförts enligt vald metod, strategi eller planering?
- Har det uppstått hinder eller avvikelser?

Effektuppföljning:

- Har uppsatta mål uppnåtts helt eller delvis?
- Har problemet minskat, förändrats eller kvarstått?
- Finns tecken på att problemet har flyttats eller anpassats?
- Bedöms resultaten vara goda, tillfredsställande eller otillräckliga utifrån rådande förutsättningar och omständigheter?

Återgå till tidigare steg i SARA-modellen om åtgärderna inte fått önskad effekt och problemet består. Stegen kan kompletteras med relevanta frågeställningar:

- Är problemet tillräckligt avgränsat och specifikt? (se Kartläggning)
- Finns det brister i orsaksanalysen som påverkat förståelsen för problemet?
- Är åtgärderna rimliga i förhållande till problemets orsaker? Är frekvensen av åtgärder tillräcklig? Är åtgärdsdosen tillräcklig?

2. Utvärdera för en fördjupad analys av

- vilka effekter åtgärderna haft
- varför åtgärderna fungerat eller inte fungerat
- hur arbetsprocessen genomförts
- vilka faktorer som påverkat slutresultatet.

Ta gärna hjälp av extern aktör för att utvärdera förändrat arbetssätt eller metoder som inte tidigare har utvärderats. Det kan bidra till att stärka kvalitet och objektivitet i utvärderingen.

Förslag på underlag: resultat från kartläggningen, orsaksanalys, dokumenterade åtgärder i PGU, trygghetsmätningar, brottsanmälningar och djupintervjuer.

3. Dra lärdomar och utveckla kunskap.

- Vad har varit bra och mindre bra?
- Vad ska göras annorlunda i liknande insatser?
- Vilken kunskap har arbetet bidragit med?
- Finns det lärdomar som bör spridas?
- Hur har samordning och samverkan fungerat internt och externt?

Även resultat som visar att åtgärder inte haft önskad effekt är viktiga att dokumentera och sprida.

4. Återkoppla, när det är möjligt och lämpligt, till:

- medborgare
- samverkanspart
- medarbetare eller involverade deltagare
- beställare av uppdraget.

Återkopplingen bidrar till transparens, förtroende och ett kunskapsbaserat arbetssätt.